

Platforma 5

PLATFORMA 5

Podiplomska šola
ZRCSAZU

Novi trg 2
1000 Ljubljana
T: +386 (0)1 470 64 52

Založba ZRC

Platforma 5

Zbornik študentk in študentov Podiplomske šole ZRC SAZU

uredili

Manca Koren, Pia Rednak, Lucija Mandić in Dragan Petrevski

Ljubljana 2025

Platforma 5

Zbornik študentk in študentov Podiplomske šole ZRC SAZU

Uredili	Manca Koren, Pia Rednak, Lucija Mandič in Dragan Petrevski
Avtorji	Ana Čič, Tina Berden, Dino Manzoni, Dorotea Pospihalj
Recenzenti	Jernej Mlekuž, Gregor Pobežin, Alenka Zupančič, Magdalena Germek, Irena Selišnik, Zvezdana Modrijan
Slovenski jezikovni pregled	Pia Rednak
Angleški jezikovni pregled	Tjaša Bukovec
Oblikovanje in prelom	Nina Semolič
Izdajatelj	Podiplomska šola ZRC SAZU
Založnik	ZRC SAZU, Založba ZRC
Zanju	Jani Kozina, Oto Luthar
Glavni urednik založbe	Aleš Pogačnik
Tisk	Cicero Begunje, d. o. o.
Naklada	200
	Ljubljana 2025

Prva izdaja, prvi natis / prva e-izdaja.

Prva e-izdaja je pod pogoji licence CC BY-SA 4.0 (priznanje avtorstva, deljenje pod istimi pogoji) prosto dostopna na: <https://doi.org/10.3986/9789610510703>

Kataložna zapisa o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

Tiskana knjiga
ISBN 978-961-05-1069-7
COBISS.SI-ID 256797443

E-knjiga
ISBN 978-961-05-1070-3 (PDF)
COBISS.SI-ID 256769283

Kazalo

Manca Koren, Pia Rednak, Lucija Mandić, Dragan Petrovski	
Uvodnik	7
Ana Čič	
»Ponovo u stroju«: nekaj besed o ženskah na prostovoljnem služenju vojaškega roka v JLA	10
Tina Berden	
Znaki <i>ante cocturam</i> na keramiki iz Navporta	32
Dino Manzoni	
Seksualnost kot kapital: med biopolitično ekonomijo užitka in nemožnostjo spolnega razmerja	56
Dorotea Pospihalj	
The Sublime Object of Genocide: Writing During/After the Destruction of Palestine	80
O avtorjih in avtoricah	107

Uvodnik

Zborniki znanstvenih razprav so prostor, kjer se raziskovalne poti, disciplinarne usmeritve in metodološke izbire prepletajo v skupno celoto, ki presega vsoto posameznih prispevkov. Namen pričujočega zbornika je vzpostaviti dialog med raznolikimi raziskovalnimi področji in na ta način osvetliti razmerja med zgodovino, materialno kulturo, družbenimi praksami ter reprezentacijami nasilja. Čeprav prispevki izhajajo iz različnih raziskovalnih tradicij – zgodovinopisne, arheološke, filozofske, literarnoteoretske – jih povezuje skupno prizadevanje: razumeti družbene in kulturne mehanizme, ki oblikujejo izkušnje posameznika in skupnosti ter s tem omogočajo širši razmislek o sodobnosti.

Ana Čič v prispevku »*Ponovo u stroju*«: *Nekaj besed o ženskah na prostovoljnem služenju vojaškega roka v JLA* obravnava kratko, a izjemno pomenljivo epizodo vojaške zgodovine Jugoslavije. Prostovoljno služenje vojaškega roka za ženske v letih 1983–1985 je predstavljalo poskus redefinicije razmerja med spolom in vojaško institucijo, hkrati pa razkriva napetosti med uradno ideologijo enakosti in dejanskimi praksami izključevanja. Avtorica združuje arhivsko analizo z metodami ustne zgodovine in pokaže, kako lahko individualna pričevanja dopolnjujejo uradne dokumente ter odpirajo vprašanja militarizacije, spolne hierarhije in družbenih percepcij žensk, ki so vstopile v sfero, tradicionalno rezervirano za moške.

Tina Berden v študiji *Znaki ante cocturam na keramiki iz Navporta* svojo pozornost posveča materialni kulturi rimskega obdobja in arheološki interpretaciji simbolnih oznak na keramičnih fragmentih. Analiza teh znakov, ki so bili na posode vrezani pred žganjem, odpira vprašanja o identiteti lončarjev, organizaciji proizvodnje in distribuciji izdelkov, hkrati pa pokaže, kako lahko drobni materialni detajli razkrivajo daljnosežne trgovske in kulturne povezave med antičnimi naselbinami v jugovzhodnih Alpah in širšim rimskim imperijem. Razprava osvetljuje pomen lokalnih praks v kontekstu globalnih procesov romanizacije ter opozarja na kompleksnost interpretacije arheoloških sledi, ki so hkrati tehnični in simbolni dokumenti preteklosti.

Dino Manzoni v članku *Seksualnost kot kapital: med biopolitično ekonomijo užitka in nemožnostjo spolnega razmerja* razvija kritično teoretsko refleksijo o razmerju med oblastnimi strukturami, ekonomijo in telesom. Prispevek umešča vprašanja seksualnosti v okvir biopolitičnih režimov in opozarja na ambivalentnost sodobnih diskurzov, v katerih se prepletata emancipacija in nova oblika nadzora. Avtor konceptualizira seksualnost kot specifično obliko kapitala, ki hkrati proizvaja užitek in vzdržuje družbene hierarhije, ter tako prispeva k širšemu razumevanju dinamike sodobne družbene ekonomije. V tem pogledu razprava presega okvir klasičnih teorij in spodbuja premislek o novih metodah za analizo razmerja med subjektivnostjo, željo in oblastjo.

Dorotea Pospihalj v prispevku *The Sublime Object of Genocide: Writing During/After the Destruction of Palestine* razpira epistemološke in etične dileme, ki spremljajo pisanje o nasilju, in opozarja na nevarnosti estetizacije trpljenja ter obenem na nujnost iskanja izraznih poti, ki ohranjajo pričevanjsko moč. Avtorica reflektira meje jezika in teorije, ki se znajdeti pred izzivom, kako misliti in ubesediti skrajne izkušnje uničenja, ter odpira prostor za razpravo o odgovornosti raziskovalca v pogojih, kjer je vsaka beseda hkrati potrebna in problematična.

Čeprav so prispevki tematsko in metodološko raznoliki, jih družijo zavest o kompleksnosti družbene in kulturne realnosti. Skupaj tvorijo nabor interdisciplinarnih študij, ki kažejo, da so fenomeni, kot so militarizacija, materialna kultura, seksualnost in genocid, neločljivo povezani z vprašanjem reprezentacije – bodisi v dokumentih in ustnih pripovedih, v arheoloških sledovih, v filozofskih konceptih ali v literarnih strategijah. Prav v tem je dodana vrednost zbornika: bralcu ponuja možnost primerjalnega branja, ki razkriva, kako se zgodovinski, materialni, diskurzivni in etični horizonti prepletajo v prizadevanju za razumevanje preteklosti in sedanjosti.

Namen zbornika je spodbuditi razpravo o preseganju disciplinarnih meja in o tem, kako različni metodološki pristopi omogočajo kompleksnejše mišljenje zgodovinskih in sodobnih pojavov. Interdisciplinarnost ni razumljena kot zgolj formalna združitev različnih področij, temveč kot ustvarjanje prostora za soočenje pogledov, kjer se razlike ne izničujejo, temveč tvorijo produktiven okvir za nova vprašanja. V tem smislu zbornik nagovarja raziskovalce

različnih profilov, hkrati pa odpira prostor za bralce, ki jih zanima raznolikost načinov, kako se lahko misli človekova izkušnja v času in prostoru.

Uredništvo zato bralkam in bralcem toplo priporoča, da se posvetijo vsem člankom, saj vsak zase, a še posebej v medsebojni primerjavi, odpira pomembna vprašanja o delovanju družbenih in kulturnih mehanizmov. Ob tem se zahvaljujemo Podiplomski šoli ZRC SAZU za finančno podporo pri tehnični pripravi in tisku publikacije. Posebna zahvala gre recenzentkam in recenzentom, ki so s svojim strokovnim znanjem, natančnim branjem in kritičnimi komentarji bistveno pripomogli k izboljšanju prispevkov. Zbornik, ki je pred vami, ne ponuja dokončnih odgovorov, temveč vabi k nadaljnjemu raziskovanju, primerjanju in razmisleku. Njegova moč je v tem, da razkriva pluralnost poti, po katerih se je mogoče približati razumevanju človekove izkušnje – od drobnih arheoloških sledi do travmatičnih kolektivnih spominov, od intimnih zgodb posameznic do teoretskih premislekov o ekonomiji in oblasti. Prav ta pluralnost je tisto, kar humanistiko in družboslovje dela nepogrešljiva: sposobnost, da skozi različne pristope in metode vedno znova premisli družbo, kulturo in človeka samega.

Uredniki:

Manca Koren, Pia Rednak, Lucija Mandić, Dragan Petrovski

O avtorjih in avtoricah

Dorotea Pospihalj je psihoanalitičarka, njeno delovanje je tako v kliniki kot na teoretskem področju podprto z marksistično idejo. Dela na področju filozofije, psihoanalize, ter političnega delovanja. Tema doktorata se ukvarja pa s stičiščem teh treh polj, v iskanju artikulacije revolucionarnega akta, ter njegova matemizacija.

Doroteap@protonmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0120-7903>

Dino Manzoni je raziskovalec na Družbenomedicinskem inštitutu ZRC SAZU, kjer se posveča raziskovanju duševnega zdravja zapostavljenih družbenih skupin, pri čemer povezuje perspektive socialne psihologije, socialne psihiatrije in psihoanalize. Po magistrskem študiju psihologije je strokovne izkušnje pridobil na Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana in opravil pripravništvo v zdravstvu. Kot doktorski študent filozofije pod mentorstvom prof. dr. Mladena Dolarja pripravlja disertacijo, v kateri obravnava ontologijo ljubezenskega procesa ter družbenozgodovinsko razdelavo ljubezni kot dispozitiva. Dispozitiv ljubezni razume kot notranje protisloven, a hkrati logično strukturiran sistem heterogenih diskurzov, kulturnih praks, norm, institucij in njihovih razmerij.

manzoni.dinobk@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-0597-4675>

Dr. Tina Berden je zaposlena na Inštitutu za arheologijo ZRC SAZU. Ukvarja se z rimskim obdobjem, s poudarkom na analizi poselitve, grobišč, materialne kulture, trgovine in procesov romanizacije na območju jugovzhodnih Alp. V letih 2017–2022 je bila študentka Podiplomske šole ZRC SAZU, modul Tisočletja med Jadranom in Podonavjem. Študij je leta 2022 uspešno zaključila z zagovorom doktorske disertacije *Navport (Vrhnika): arheološko najdišče Kočevarjev vrt*, nastale pod mentorstvom izr. prof. dr. Jane Horvat.

tina.berden@zrc-sazu.si

<https://orcid.org/0000-0001-6538-738X>

dragan.petrevski@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3005-853X>

Lucija Mandić je raziskovalka na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede ZRC SAZU ter na Inštitutu za svetovno literaturo Slovaške akademije znanosti. Leta 2025 je na Podiplomski šoli ZRC SAZU zagovarjala disertacijo z naslovom *Računalniško branje slovenske pripovedne proze dolgega 19. stoletja v kontekstu literarne kanonizacije*. V okviru AILC/ICLA je članica Raziskovalnega odbora za digitalno primerjalno književnost in Raziskovalnega odbora za jezikovni stik v literaturi: Evropa. V svojem raziskovalnem delu se posveča računalniški literarni vedi, slovenski književnosti 19. in 20. stoletja, zahodnoslovanskim literaturam, literarni neoavantgardi, kulturnemu nacionalizmu in kulturnim transferjem.

lucija.mandic@zrc-sazu.si

<https://orcid.org/0009-0000-7858-6513>

Platforma: *Zbornik študentk in študentov Podiplomske šole ZRC SAZU* nudi prostor za predstavitev raziskovalnega dela doktorskih študentk in študentov, povezanih z dejavnostjo Podiplomske šole ZRC SAZU. Zbornik združuje prispevke z najrazličnejših področij humanistike in družboslovja, ki izhajajo iz širokega spektra raziskovalnih vprašanj.

VSEBINA

»Ponovo u stroju«: nekaj besed o ženskah na
prostovoljnem služenju vojaškega roka v JLA
Ana Čič

Znaki *ante cocturam* na keramiki iz Navporta
Tina Berden

Seksualnost kot kapital: med biopolitično ekonomijo
užitka in nemožnostjo spolnega razmerja
Dino Manzoni

The Sublime Object of Genocide: Writing During/
After the Destruction of Palestine
Dorotea Pospihalj

9 789610 510697

7€

Založba ZRC